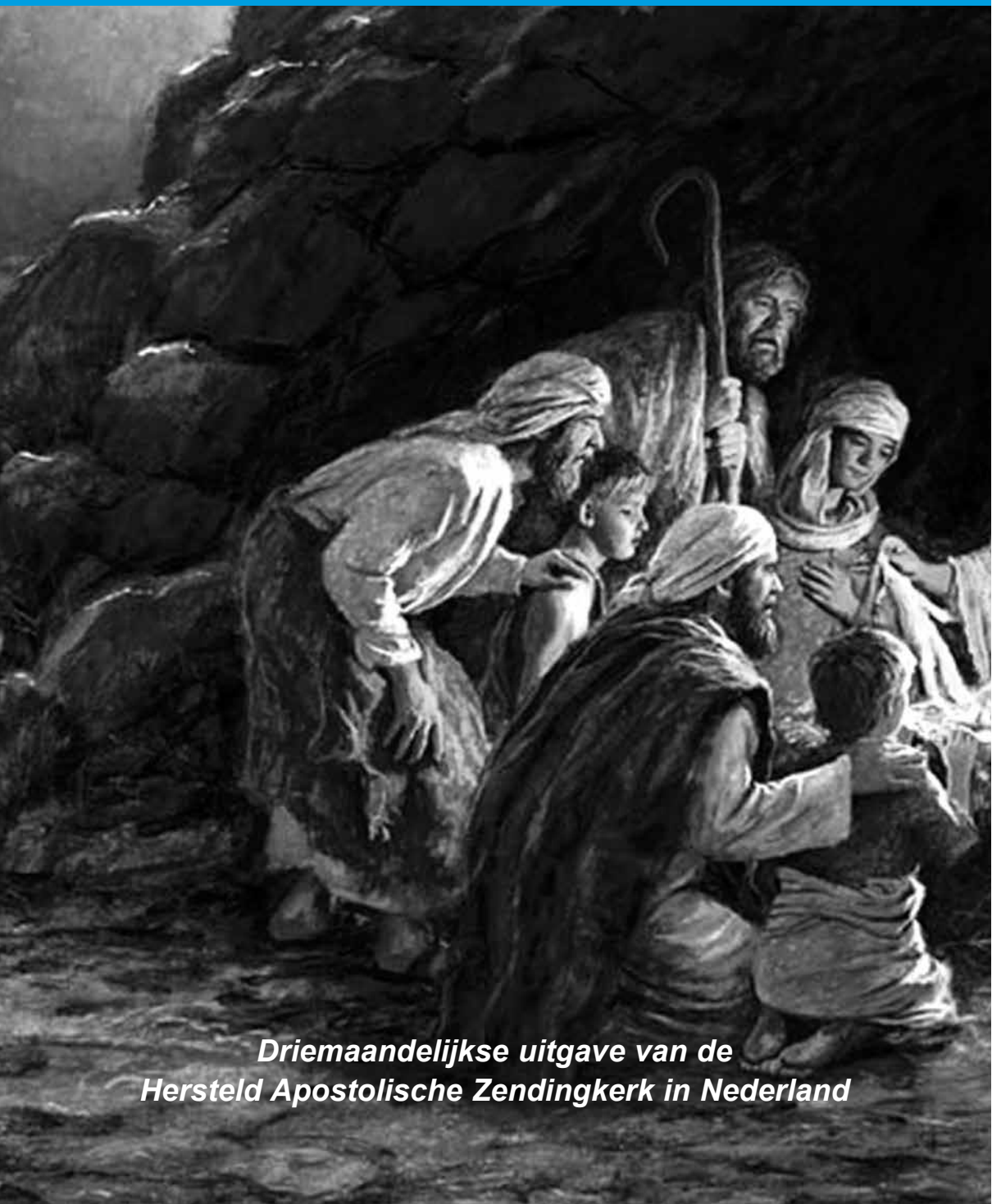

de STEM van de LAATSTE BAZUIN

41^e jaargang nr. 63, winter 2015

*Driemaandelijke uitgave van de
Hersteld Apostolische Zendingkerk in Nederland*

Kerstfeest

*Een heil'ge nacht, in Beth'lems dreven,
waar herders stil te samen zijn.
En eng'len door het luchtruim zweven
in licht, verblindend door Zijn schijn.
Hoe lieflijk zingen d'eng'lenkoren,
de woorden ruisen, vredig zacht.
Gaat heen, de Christus is geboren,
te Bethlehem, in deze nacht.*

*De herders gaan en ziet, ze komen,
ze knielen bij de kribbe neer,
ze danken God, de stille vromen,
aanbidden dan het Kind, zo teer.
Het Kind, als Zoon van God geboren,
die d'aard met God verzoenen zal.
Wie alle macht zal toebehoren,
Hem, als de Koning van 't heelal.*

*Weldra zal Christus wederkomen,
niet in een stal, op Sions top.
Daar wachten Hem nu alle vromen,
ja, amen, zegt ons hart daarop.
Heer Jezus, wil ons toebereiden,
schenk ons Uw Geest, schenk ons Uw kracht,
opdat G'ons hemelwaarts kunt leiden,
naar 't Licht, zolang door ons verwacht.*

*Loes de Vries
December 1945
(Wijze: Gezang 10)*

COLOFON

Uitgeverij 'De Kandelaar'
Herenweg 7 bis
3513 CA Utrecht
Telefoon: 030 230 07 44
www.uitgeverijdekandelaar.nl

Redactie:
Hogerbeetsstraat 32
2242 TR Wassenaar
www.hazknederland.org
a.w.b@casema.nl
Telefoon: 030-603 28 98

Abonnementen worden gratis verstrekt.
Opgave 023-5285561
of via e-mail:
info@uitgeverijdekandelaar.nl
Overname van artikelen alleen met toestemming, ongewijzigd en met bronvermelding.

Redactie:
A.W. Berkhof
R.C. Boekhout
H. Kuipers

Hoofdredactie: H.F. Rijnders

Productie en lay-out:
theologische uitgeverij
NARRATIO
Postbus 1006
4200 CA Gorinchem

ISSN: 1568 - 3419

Bij de voorplaat:
Herders bij het Kind

Kerstfeest – Christusfeest

We leven in een wereld waarin, als een allesvernietigende storm, de geest van onze tijd door landen en volken heen raast. Overal oorlog, vernietiging, ellende onder de mensen, benauwdheid, droefheid en onvrede. Hoe kan men dan in angst en onvrede Kerstfeest vieren? Immers Kerstfeest spreekt van vrede en grote blijdschap. Kerstfeest is dan ook in scherpe tegenstelling met wat er hier in de wereld en de kerk gebeurt en in ons persoonlijke leven. De gebeurtenis van het Kerstfeest botst tegen de gebeurtenissen in de wereld en in ons leven. Blijdschap tegenover droefheid.

In de bange nacht van deze tijd is er de vraag naar de zin van de dingen die in de wereld rondom ons gebeuren. Men zoekt licht in de duisternis. Want diep op de bodem van het menselijk hart ligt de klemmende vraag: 'Zeg mij de weg waar het licht woont. Waar vind ik vrede, rust en veiligheid?' Het zijn de vragen naar een vast en zeker punt waar men betrouwbare informatie zou kunnen verkrijgen over waar het nu eigenlijk in de wereldgeschiedenis en in het leven om gaat.

Men wil het weten. Achter de dingen kijken. Een houvast hebben. Is dat mogelijk? Kunnen we dat? Ieder weldenkend en verstandig mens wil op Kerstfeest over vrede en geluk horen en is bereid, of neemt zich tenminste voor in huiselijke en kerkelijke kring de vrede te betrachten en 'lief te zijn'

voor elkaar. En toch komen wij steeds meer in een wereld van verdeeldheid te zitten. Op politiek, maatschappelijk en kerkelijk vlak wordt de verdeeldheid hoe langer hoe groter. Dat zal blijven zolang de mens worstelt om vernieuwing vanuit zichzelf. Woorden als inspraak en tegenspraak,

opspraak en doorbraak staan lijnrecht tegen de woorden; 'vrede op aarde'. Zolang de mens geen vrede in God vindt, is hij niet in staat vrede tot stand te brengen. En blijft het Kerstfeest in schrille tegenstelling staan tegenover het menselijk wereldgebeuren.

God maakt plaats

Toch is Kerstfeest een werkelijkheid, omdat het een echt Christusfeest is. Immers, als er tussen het wereldgebeuren en het kerstgebeuren alleen maar tegenstellingen waren, dan zouden we geen feest kunnen vieren. Kerstfeest betekent niet alleen dan een botsing tussen Christus en de wereld, maar ook overwinning van Christus in de wereld. Waar is plaats voor Hem? Op deze wereld waar geen plek voor Christus is, maakt God plaats. Hij opent toegesloten ogen en toegesloten harten. Hij sticht midden in ons zondig bestaan Zijn Koninkrijk. God brengt vreugde aan in ons benarde en benauwde leven en stelt ons in de ruimte van Zijn genade. God is ons dicht genaderd in Christus, eerst in een klein Kind, rein en teer. Benauwing en vernedering is er in elke geboorte, sinds het aardrijk om onzentwil is vervloekt. Maar daarin is dan ook door Gods liefde de verkwikking en vertroosting, als het lang verblijde Kindje gekoesterd wordt in het liefdevol toebereid hart. Als er voor Jozef en Maria geen plaats is in de herberg, dan vindt daar die blijde gebeurtenis plaats. Dan komt Gods Kind in de hardheid en grauwheid van ons menselijk

bestaan. Menselijker kan het niet. Een echt menselijke gebeurtenis onder benarde omstandigheden. Nooit spreekt het Kerstfeest blijder taal, dan in deze harde donkere tijd, waarin het Licht gezien kan worden. Velen hebben de hardheid en bitterheid ervaren in het leven onder en met mensen, zodat er nauwelijks plaats is voor Christus, Die alleen vrede en rust brengt. Hij is met Zijn liefde in onze harde wereld gekomen waarin geen plaats is voor Zijn Wezen.

Kunnen we dan Kerstfeest vieren in 2015? Kerstmis is het feest van de geboorte van Christus. De Zoon van God in ons bestaan, dat moet toch zeker gevierd worden. Het Kerstevangelie is de blijde boodschap: Immanuël, God met ons. Als er in de wereld iets schoon is, dan is het door de schoonheid en heiligheid van dit Kind. Als er iets groots is onder de mensen, dan is het de grootheid van God, Die Kind werd onder de kinderen der mensen.

Geen redder dan Christus

Onder het Romeinse Rijk was de geestelijke duisternis ook schrikbarend groot. Maar midden in de duisternis kwam Jezus Christus, het Licht der wereld. En nu? Het is weer donker, donkerder dan ooit in de verscheurde en godloze wereld en een steeds meer verdeelde, afvallende kerk. Maar als de nacht het meest duister is, verschijnt de lichtende Morgenster.

Jezus Christus is ook heden nog het waarachtige Licht. Hij spreekt daarvan: 'Ik ben het licht der wereld; wie Mij volgt, zal nimmer

in de duisternis wandelen, maar hij zal het licht des levens hebben.' (Jh.8:12). Christus is voor allen als het Licht in de wereld gekomen, zodat een ieder die in Hem gelooft, niet in het donker behoeft te blijven. Daarover mogen we blij zijn en feestvieren met een dankbaar hart.

Ook nu, juist in deze tijd. Aan blijdschap hebben we schrijnende behoefte. Maar we kunnen feest vieren. God geeft ons die blijdschap. 'U is heden geboren de Zaligmaker, Christus de Heer.' Dat betekent voor een ieder die Hem als Vredevorst aanneemt niet de ondergang, maar redding. De mensheid heeft telkens weer geroepen om een redder en hoe velen hebben zich daartoe niet opgeworpen? Maar er is geen andere Redder, dan Christus van God ons gegeven. Echte blijdschap, levensvreugde, levensuitzicht is er, als we het wonder van Gods liefde weer mogen gedenken en beleven in ons Kerstfeest.

De daad bij het woord

Al is het donker om ons heen, het is licht in ons hart. Met Kerstfeest begint Zijn verlossingswerk. Het Licht der wereld is reddend verschenen. God heeft vele woorden over Zijn heilsplan gesproken, maar ook de daad bij Zijn Woord gevoegd. Er wordt veel gesproken over Kerstfeest en er wordt veel reclame voor gemaakt. Maar als u de mensen vraagt: 'Wat betekent Kerstfeest?' Dan hebt u de kans dat ze zeggen: 'Een paar vrije dagen, lekker eten en drinken en natuurlijk een kerstboom met kaarsjes

en ballen.' Aan Christus wordt niet gedacht. De Bijbel, Gods Woord, zegt van het Kerstfeest: 'Het Woord is vlees geworden en heeft onder ons gewoond'(Jh.1:14). God heeft Zijn woorden waar gemaakt. Hij sprak, de daad bij het woord voegend: 'Hier ben Ik, vrees niet: U is heden de Heiland geboren, de Zaligmaker' (Lc.2:11). God laat het nooit bij woorden. Hij doet ze ook in vervulling gaan. Met Kerstmis wijst God naar een stal in Bethlehem: 'Deze is Mijn geliefde Zoon, om u te dienen.'

Ja, Jezus Christus kwam om te dienen. Ook Hij voegt de daad bij het woord. Hij nam dat hele verknoeiende leven van u en mij, met al die loze woorden, met al de benauwdheid, met al die zonden en ging er mee naar het kruis. En nu is het woord of beter gezegd, de daad aan u en mij. Als wij met zoveel woorden zeggen deze dienende Heiland, Gods Eengeboren Zoon, te aanvaarden als onze persoonlijke Verlosser en Zaligmaker, dan zullen wij het ook met de daad waar moeten maken in onze wijze van leven. Dat wij vervuld met Christuszin, God de Vader de Zoon en de Heilige Geest, met en voor elkaar zullen dienen in oprechte liefde. Dan, ja dan zullen wij bij de wederkomst van Christus, de heerlijkheid van de Heer zien en beleven. Nu is het Advent, het feest van verwachting.

Th. Oudakker

Ten geleide redactioneel commentaar op actuele ontwikkelingen in kerk en wereld

Vrede?

Al bijna twee jaar staat op de site van onze kerk elke twee weken een nieuwe blog, een kort artikel, bijna altijd geïnspireerd door hetgeen dat die weken de aandacht trok. Het betreft dan meestal iets dat te maken had met een gebeurtenis of opvatting op het kerkelijk erf, dan wel een nieuwsfeit dat breed de aandacht trok. U vindt het door op internet naar www.hazknederland.org te gaan en vervolgens te klikken op de titel 'verdieping'. Dit blog is ook de reden dat het commentaar op kerk en wereld dat in dit tijdschrift met enige regelmaat verscheen veel minder in onze kolommen opdook. Dat commentaar was namelijk dus al elders te lezen. Dat wil niet zeggen dat er nooit meer een 'Ten geleide' zal verschijnen, maar in het vervolg wel veel minder. De toestand in kerk en wereld is echter dusdanig dat we wel elke dag iets nieuws kunnen schrijven. De gebeurtenissen buitelen soms over elkaar. We staan nu in 2015 voor het kerstfeest, feest van de vrede en het licht, maar zowel vrede als licht is ver te zoeken.

Woelingen

Alleen al in november hoorden we bijvoorbeeld van een neergehaald vliegtuig door een bom aan boord, aanslagen in Beiroet en andere plaatsen in het Midden-Oosten en terroristische moordpartijen in Parijs en Mali. Het zijn alle teke-

nen van een verharde wereld waarin de liefde verkilt. In de media verscheen een bericht dat er weliswaar de laatste tijd minder oorlogen waren dan twintig jaren geleden, maar het waren er nog steeds toch een stuk of dertig! Vaak burgeroorlogen met allerlei gepleegde gruwelen. En er gebeurt veel waarvan we niet eens

af weten. Horen we hier in het westen nog veel over Oost-Congo waar de vrede echt niet hersteld is? Daardoor zijn er velen in de wereld op de vlucht en die stromen veroorzaken ook weer onrust en angst, zoals we dagelijks kunnen lezen, want een en ander gaat aan Europa niet voorbij. De grote door-enwerper, de diabolos, satan met zijn trawanten weet nog maar een korte tijd te hebben en gaat rond als briesende leeuw, zoekende wie nog te verslinden zijn.

Die overheden in de lucht zorgen voor de beroeringen, voor de zee die groot geluid geeft. Het zijn de wereldbeheersers dezer duisternis, de boze geesten in de hemelse gewesten (Ef.6:12).

Laatste dagen

De Heer heeft al vaak door profetie geopenbaard dat de laatste tijden moeilijk zouden zijn, maar dat we niet moesten vrezen. Alles is in Zijn hand. Maar omdat we vaak niet begrijpen waarom de Heer in Zijn wijsheid dingen toelaat, zouden

we bang kunnen worden. Zoals ook in een van de profetieën die in de lezing in Zwolle naar voren kwamen al gesproken werd: 'vrees dan niet, vrees dan niet voor de dingen die staan te gebeuren, want Mijn komst is zeer nabij.' In Gods Woord is duidelijk dat voorafgaande aan Christus' komst de mensen zullen sidderen. We lezen in Lc.21:25,26 onder andere dat

er zal zijn: 'op de aarde radeloze angst onder de volken vanwege het bulderen van zee en branding, terwijl de mensen bezwijmen van vrees en angst voor de dingen, die over de wereld komen. Want de machten der hemelen zullen wankelen.'

Toen de Heer op aarde geboren was, loofde een hemelse legermacht de Heer, zeggende 'vrede op aarde bij mensen des welbehagens'. Dat is niet de vrede tussen mensen, maar de harmonie tussen God en mensen zou hersteld worden door het kind van Bethlehem. Aan een kruishout. En Jezus sprak later: 'Meent niet, dat Ik gekomen ben om vrede te brengen op de aarde; Ik ben niet gekomen om vrede te brengen, maar het zwaard.'

Want Ik ben gekomen om tweedracht te brengen tussen een man en zijn vader en tussen een dochter en haar moeder en tussen een schoondochter en haar schoonmoeder; en iemands huisgenoten zullen zijn vijanden zijn' (Mt.10:34-36). De strijd tussen goed en kwaad gaat door tot het einde gekomen zal zijn en Christus Zijn vijanden tot een voetbank voor Zijn voeten gemaakt zal hebben (Hbr.10:13).

Voor de wereld

We hebben al opgemerkt dat het de satan is die zijn troepen inzet om zo veel mogelijk onrust te veroorzaken. Toch, ondanks de gebeurtenissen die we nu meemaken, is het nog lang niet op het hoogtepunt. Want we lezen: 'En gij weet thans wel, wat hem weer-

houdt, totdat hij zich openbaart op zijn tijd. Want het geheimenis der wetteloosheid is reeds in werking; (wacht) slechts totdat hij, die op het ogenblik nog weerhoudt, verwijderd is' in 2Ts.2:6,7. Dat weerhouden geschiedt door degenen die zich leiden laten door Gods Geest en pleiten voor de mens in de wereld. Juist in de dienst der aanbidding is dit aan de orde, waar met name nu de voorbeden buitengewoon belangrijk zijn. Daarin wordt God gevraagd om hulp en bijstand, maar het reukoffer dat wordt bediend in die dienst der aanbidding gaat vooral over alle mensen. Dat zij mogen gaan geloven in de God van Abraham, Isaac en Jacob, Die de wereld zo liefgehad heeft, 'dat Hij zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een ieder, die in Hem gelooft, niet verloren ga, maar eeuwig leven hebbe. Want God heeft zijn Zoon niet in de wereld gezonden, opdat Hij de wereld veroordele, maar opdat de wereld door Hem behouden worde.' Hoe kan de zogenaamde moderne mens dit weten? Natuurlijk door Zijn Woord onbevooroordeeld te onderzoeken, maar ook de individuele christenen hebben een belangrijke taak. Zij horen lichtend licht en zoutend zout te zijn. Het bederf moet worden afgewend. Christenen horen in deze wereld waar religie zo langzamerhand een lelijk woord geworden is, het voorbeeld zijn van moed, geloof en liefde. Natuurlijk kunnen we alleen maar zaaien en begieten en zal de wasdom van God moeten komen, maar we kunnen ook de mensen om ons heen verhinderen tot God

te komen, doordat we het verkeerde voorbeeld geven.

Maranatha

Daarnaast hebben we de taak te wijzen op de komende Heer. We zijn geroepen om de taak uit te voeren die God ons op de schouders heeft gelegd, net zoals een Johannes de dooper die predikte in de woestijn van Judea: 'Bekeert u, want het Koninkrijk der hemelen is nabijgekomen' (Mt.3:1,2). Hij droeg een kleed van kameelhaar en een lederen gordel om zijn lendenen; en zijn voedsel bestond uit sprinkhanen en wilde honing. Hij leefde dus heel eenvoudig en van wat zijn omgeving bood. Judea betekent 'hij zal geprezen worden'. We mogen dit laten slaan op onze Heer en Heiland, Die spoedig zal komen om Zijn rijk te stichten. Wij zijn net zoals alle mensen uit de wereld, eenvoudige mensen en mogen alles gebruiken wat in onze omgeving voorradig is. Laten dit Gods Woord zijn, de Schrift die niet gebroken kan worden, onze gebeden die we opzenden in de wetenschap dat de Heer verhoort en laten we ook de onderlinge bijeenkomsten niet verzuimen. Want aldaar woont Hij en kunnen we Hem aanroepen om genade en vrede voor de mensen die niet alleen om ons heen zijn, maar tot in de verste uithoeken van de aarde en allemaal God nodig hebben. Ach Heer, schenk ons de moed, het geloof en de kracht om die taak uit te voeren tot zegen van allen die ons omringen! Want Jezus komt!

redactie

Vluchtelingen

Sedert de zondeval van de mens is deze op de vlucht, want de mens werd door God uitgedreven uit de hof van Eden. Vervolgens zien wij dat de broedermoordenaar Kaïn, Gn.4:12, een vluchteling en een zwerver op aarde zou zijn. Ja, velen zouden een vluchteling zijn.

Dit is een zeer actueel onderwerp in onze huidige tijd en samenleving, aangezien wij dagelijks met de komst van vluchtelingen te maken hebben. Miljoenen mensen zijn voor iets of iemand op de vlucht en moeten zich als vreemdelingen in andere plaatsen en landen vestigen. De huidige definitie van een vluchteling is iemand, die uit zijn woongebied is gevlucht uit vrees voor geweld en/of zijn leven. De meesten komen uit gebieden met oorlog of oorlogsdreiging of uit landen waar grove schendingen van de mensenrechten plaats vinden. Vluchten vindt daarnaast veel plaats als gevolg van armoede, maar ook vanwege ras, godsdienst of nationaliteit. Aan velen wordt na vaststelling van hun status asiel verleend. Vervolgens worden zij geacht zich in het gastland te integreren. Dat is opgenomen te worden in de cultuur en samenleving van het land, teneinde één te worden met de oorspronkelijke bewoners in taal, wetten en regels. Er wordt dus een aanpassing verwacht aan de leefwijze van de oorspronkelijke bewoners.

De aartsvaders

De Almachtige God heeft de volkeren, landen en natiën, ieder afzonderlijk, in een eigen gebied, aangeduid met grenspalen en taal, geplaatst. Zo was Abraham een vreemdeling en Jakob moest vluchten, want hij had een grote zonde begaan, waaraan ook zijn moeder Rebekka schuld had. Zij hadden namelijk zich door middel van bedrog meester gemaakt van de beste vaderlijke zegen van Izaak. Deze was blind en misleid door de geitenvellen, die Jakob zich over hals en handen getrokken had, en de bedoeling was, dat Jakob, naar de belofte van God – die de Heer vervult niettegenstaande alle zonden en schulden van mensen – de heerlijkste zegen van zijn vader ontving, zodat op hem de beloften, aan Abraham gedaan, overgingen. Het gevolg was vluchten.

Meer voorbeelden

Gaan wij even verder in de Bijbelse geschiedenis dan komen wij bij iemand als Mozes. Deze man moest toen hij veertig jaar oud was, na een doodslag op een Egyptenaar, vluchten naar de woestijn. Nog eens veertig jaar

later riep de Heer hem om Zijn volk Israël te redden en naar het beloofde land te brengen.

Ook een bekende gebeurtenis is die van de Moabitische Ruth. Zij was één van de twee schoondochters van Elimelech, een man van Bethlehem, het broodhuis, die een weg had ingeslagen die bedenkelijk was. Namelijk dat hij gedurende een tijd van honger, die hij met vrouw en twee zonen

vluchtte Elimelech met vrouw en zonen, buiten de erve van de Heer, naar de heidenen, naar de goddeloze Moabieten, waar de Heer Zijn dienst en volk niet had, waar Hij Zijn heiligdom niet had en Zijn dienst volgens wetten en instellingen niet gevonden werd. Het is altijd gevaarlijk om uit de gemeenschap met God te lopen, te vluchten, opdat men het in het tijdelijke beter zal krijgen. Wat is

wilde ontgaan, naar de velden van Moab ging. Ja, dit was een bedenkelijke zaak, want de Heer had toch eenmaal Kanaän aan Zijn volk gegeven tot hun woonplaats. En daar woonde de Heer Zelf ook! Met de betoning van Zijn gunst en genade aan Zijn volk. Toch, toen het even slecht ging in het land van Juda, de oorzaak kan wel kastijding geweest zijn,

het belangrijkste: de dienst aan God of tijdelijk voordeel? Och, kies toch voor de Heer, want zelfs in een weg die minder voordelig lijkt, kan de Heer overvloedige zegen geven, wanneer die weg naar Gods wil is. Want wij weten toch, dat de Heer over het algemeen die zegen niet reeds vooraf laat zien, maar deze wel op een trouw geloof schenkt.

Gevolgen

Ook voor Elimelech is deze weg niet voorspoedig geweest. Hij kreeg aldaar geen blijvende zegen en hij stierf dus in een vreemd land, waar hij buiten de landpale van de erve van de Heer begraven werd. Maar ook met zijn huis en geslacht ging het niet goed. Na zijn dood namen zijn twee zonen zich Moabietische vrouwen. Dat was al weer een droevig gevolg van hun vlucht en verhuizing naar een ander land, want de Heer wilde niet dat zijn volk zich vermengen zou met de afgodendienaars. En dan na een tiental jaren stierven ook Elimelechs zonen, zonder kinderen na te laten.

Wat erg, dat ook Elimelechs geslacht was weggenomen. Zo mocht zijn weduwe later zeggen: 'Noem mij niet Naomi, d.i. de liefelijke; maar noem mij Mara, want de Almachtige heeft mij grote bitterheid aangedaan.' Maar de Heer had in Zijn ondoorgrondelijke Raad besloten, dat – ofschoon de weg van Elimelech niet goed gekozen was geweest en zijn zonen hadden gezondigd – Hij naar Zijn grote liefde, Ruth, één van de twee schoondochters, een Moabietische, een moeder zou worden van de Zaligmaker, onze Heer Jezus Christus. Ruth had zichzelf niet gezocht, maar klampte zich vast aan Naomi en vooral aan haar volk en God. Natuurlijk hadden de beide vrouwen veel meegemaakt, maar dat was niet alleen de bloedband en natuurlijke liefde, maar dat was een openbaring van het geestelijk leven, dat de God van Israël

in de Moabietische gewerkt had. 'Uw volk is mijn volk en Uw God is mijn God.' Dat is ook de kern van het vluchten naar een ander land. Allereerst dat de vreemdeling moet beseffen, dat er bij een ander volk ook wetten en regels gelden, die aangenomen moeten worden. In Ex.12:49 en op meerdere plaatsen staat dat geschreven, maar ook in Leviticus gelden de voorschriften, bijvoorbeeld die van de offers voor de vreemdeling. Doch ook de bewoners van het gastland moeten de nieuwe bewoners welwillend behandelen zoals Mozes stelt: 'Daarom zult gij de vreemdeling liefde bewijzen, want vreemdelingen zijt gij geweest in het land Egypte' (Dt.10:19).

Ook

Laten we daarbij niet vergeten, dat wij zelf ook vreemdelingen op deze aarde zijn. Dat gold al in Israël, waar de Heer spreekt: 'En het land zal niet voor altijd verkocht worden, want het land is van Mij, en gij zijt vreemdelingen en bijwoners bij Mij' (Lv.25:23) en kon apostel Petrus schrijven: 'Geliefden, ik vermaan u als bijwoners en vreemdelingen, dat gij u onthoudt van de vleselijke begeerten, die strijd voeren tegen uw ziel' (1Pt.2:11). Wij zouden kunnen weten hoe het voelt om nog niet echt thuis te zijn!

David, maar ook de Grote David, onze Heer Jezus Christus, is een vluchteling geweest. Uit Egypte is de Heiland gekomen. Hij heeft het grote gebod vervuld dat Hij voor ons heeft samengevat in God lief

te hebben boven alles en allen en de naaste als onszelf. Hij wil ieder mens als een vluchteling in Zijn koninkrijk opnemen. Dat heeft Hij met ons gedaan en Hij wenst dat met iedereen te doen. Daarom doe als Ruth. Verlaat de afgoden en word een medebewoner van

het geestelijke huis van Israël met al zijn zegeningen en heil van de Enige, waarachtige God, Die Zich openbaart als Vader, Zoon en Heilige Geest. Maranatha.

H. Kuipers

Waakt dan, want gij weet de dag noch het uur

(Mt.25:13)

Als deze uitgave verschijnt is er sprake van dagen die kort licht hebben. Een lange donkere namiddag, avond en nacht zijn dominant. Het licht moet al snel aan om nog iets te kunnen zien. Deze periode van het jaar kent ook een iets ander levensritme: We gaan eerder naar bed en slapen wat langer of hebben hier in ieder geval wel behoefte aan. In de uren die we slapen rusten we en doen we krachten op voor de nieuwe dag. Ps.4:9 zegt het volgende: 'In vrede kan ik mij te ruste begeven en aanstonds inslapen want Gij alleen, o Here, doet mij veilig wonen.' Hier spreekt een prachtig vertrouwen uit. In de dierenwereld kennen sommige dieren een winterslaap. Opvallend is dat de desbetreffende dieren gedurende de winterslaap een lagere hartslag én een lagere temperatuur van het lichaam hebben.

In het geestelijk leven is het nemen van rust van groot belang. Het bezoeken van de gemeente Gods op de eerste dag der nieuwe week geeft rust en brengt ons terug bij Hem. Pagina 151 (3e druk / 191 5e druk) van 'Het boek voor onze tijd' geeft aan dat de gemeente als een plaats van rust, een bed, gezien mag worden.

Geleidelijkheid

Terug naar het gewone leven: als we naar bed gaan of moe zijn val-

len we vaak langzaam in slaap. Niet van de ene op de andere seconde, maar het komt geleidelijk. Bij de één duurt het langer dan bij de ander. Als we slapen zijn we niet echt waakzaam en we verkeren gewoonlijk in een donkere omgeving. Als we wakker worden moeten we ons eerst weer even oriënteren.

Zijn dit ook kenmerken als we in geestelijke zin in een slaaptoestand dreigen te komen? Het antwoord is een volmondig 'ja'. We leven al in een wereld die door de zonde en het kwaad verduisterd is. Waar niet of nauwelijks nog licht aanwezig is. Dit is niet van de ene op de andere dag gebeurd maar heeft in een reeks van vele jaren plaatsgevonden. Velen van ons zien de gebeurtenissen met weemoed en verdriet aan. Is onze hartslag als bruidsgemeente hoger of lager dan vroeger? Is onze lichaamstemperatuur hoger door de opwindende deel uit te maken van de Zijnen?

Wat is slapen in geestelijke zin eigenlijk?

We slapen in geestelijke zin als we niet meer (of minder) bezig zijn met de dingen van Zijn koninkrijk, als we Zijn komst niet meer of spoedig verwachten, als we de Bijbel nog maar voor een deel aannemen (wat komt ons het beste uit), als

we ons leven laten domineren door aardse zaken en deze rechtvaardigen door menselijke leringen. Let op de tekst omtrent de geleidelijkheid hierboven. Vaak komt de duisternis langzaam en geleidelijk. Wij hebben hier allemaal wel mee te maken (gehad). Dan is het toch goed om een Leidsman te hebben die Zich openbaart door Zijn Woord en door de Heilige Geest. Hij wil ons nog waarschuwen en bij de hand vatten om terug te keren op de oude paden en vast te houden aan de ordeningen van onze Verlosser en Zaligmaker.

Hoe te handelen?

De Bijbel geeft het advies om de verleidingen en verlokkingen van de wereld te weerstaan: doe de geestelijke wapenuitrusting aan (Ef.6:10-19). Dit is niet vrijblijvend, het is cruciaal want lees maar eens tegen welke machtige partijen wij strijden (vs.12). Laten we dagelijks in onze gebeden de Heer vragen

of Hij ons wil helpen om in reinheid en heiligheid de dag in te gaan en het goede te leggen in onze gedachten, woorden en werken. Het is beslist niet makkelijk om het te doen, maar ons permanente en oprechte gebed zal zonder twijfel invulling krijgen in ons dagelijkse leven. Als we zien dat de Heer dit wil bewerken dan worden wij weer in geestelijke zin bij de les gehouden. Elke dag opnieuw.

Wat zegt de Schrift?

De Heer heeft juist Zijn Woord, de Bijbel, gegeven waar we van kunnen leren en waardoor we versterkt worden. Ook nog in deze laatste tijd. Hier vinden we diverse tekstgedeelten die ons helpen om niet moede te neer te zitten maar voort te gaan op de weg waarop Hij ons geplaatst heeft. Denk aan 1Ko.19:9-18 waar de Heer Elia maant om door te gaan, ondanks de extreem moeilijke omstandigheden. Uit 2Pt.3:9 leren we dat de

Heer nog bezig is om mensen te trekken; het getal is nog niet vol: 'De Here talmt niet met de belofte, al zijn er, die aan talmen denken, maar Hij is lankmoedig jegens u, daar Hij niet wil, dat sommigen verloren gaan, doch dat allen tot bekering komen.' Dit moet ons geloof toch versterken? In 1Ts.5:1-11 vinden we een zeer leerzame tekst. In vers 4 wordt gesteld dat wij niet aan nacht of duisternis toe-

Een wachttoeren

behoren; een oproep volgt om dan ook niet te slapen gelijk de anderen. In vers 11 wordt, afhankelijk van de vertaling, gesproken over het elkaar vertroosten, vermanen en bemoedigen. Is dat niet wat ons vaak veel steun geeft, met elkaar optrekken en met elkaar spreken? Laten we elkaar dan opzoeken en het blijven doen. Uit Flp.3:12-14 leren we van Paulus dat we moeten streven en jagen

naar het volmaakte; niet naar wat achter maar wat voor ons ligt. En wat ligt er voor ons: de spoedige komst van de Heer die de Zijnen wil en zal opnemen en een rijk van vrede, waarheid en gerechtigheid zal oprichten.

Attent blijven

De al eerder gememoreerde tweede brief van Petrus spreekt in 2Pt.3:3,4 nadrukkelijk over de eindtijd, de tijd waarin wij leven. De letterlijke tekst: 'Dit vooral moet gij weten, dat er in de laatste dagen spotters met spotternij zullen komen, die naar hun eigen begeerten wandelen, en zeggen: Waar blijft de belofte van zijn komst? Want sedert de vaderen ontslapen zijn, blijft alles zó, als het van het begin der schepping af geweest is.' Het is bijna schokkend hoe dit Schriftwoord in deze tijd letterlijk vervuld wordt. Maar let op: in de hemel der hemelen wordt gelachen om de beraadslagingen van mensen!

Laten wij onze geestelijke ogen openhouden. Wakker en attent dus. Want het oog is de lamp voor het lichaam (Mt.6:19-24) waardoor wij verlicht worden. Dit hoofdstuk adviseert ons nadrukkelijk om ons bezig te houden met de hemelse schatten.

Opnieuw stijgt het dankwoord op dat wij Hem mogen kennen en dat we verblijd en verheugd mogen zijn dat we zien dat de heerlijke komst van Hem nabij is. Laten wij elkander vertroosten met deze woorden. Maranatha!

R.C. Boekhout

Efrat(a)

'Zie, wij hebben van haar gehoord in Efrata' (Ps.132:6a)

Toen de aartsvader Jakob weer terugkwam in het beloofde land, na zijn broeder Esau eerst onder ogen gekomen te zijn, vervulde hij een opdracht van de Heer, namelijk om te Betel een altaar te bouwen. Hier sprak God met hem en beloofde dat hij tot een groot volk zou worden. Echter, toen Jakob van Betel opgebroken was, beviel zijn vrouw Rachel van een zoon, door Jakob Benjamin genoemd, tijdens een moeilijke bevalling, waarbij haar 'het leven ontvlood'. We lezen: 'Zo stierf Rachel en werd begraven aan de weg naar Efrat, dat is Betlehem' (Gn.35:19). Efrat (betekenis: ashoop of plaats van vruchtbaarheid) was blijkbaar de oude naam van de stad waar onze Heiland geboren werd. Vandaar dat over de omgeving van Betlehem als de velden van Efrata gesproken werd.

Nog meer Efrata

Naomi en haar gezin worden Efratieten genoemd in Ruth 1:2 en als Boaz, de overgrootvader van David, aangeeft Ruth te willen lossen en tot vrouw te nemen, zeggen zijn dorpsgenoten: 'Wij zijn getuigen. De HERE make de vrouw die in uw huis komt, als Rachel en Lea, die beiden het huis van Israel gebouwd hebben! Handel dan kloek in Efrata en maak u een naam in Betlehem' (Rt.4:11).

Via Boaz' nakomelingen Obed en Isai komt dan David ter wereld

en wordt zijn woonplaats later de 'stad van David' genaamd. Maar de belangrijkste boreling werd de Heer Jezus, Davids Zoon, waarvan Micha mocht profeteren: 'En gij, Betlehem Efrata, al zijt gij klein onder de geslachten van Juda, uit u zal Mij voortkomen die een heerser zal zijn over Israël en wiens oorsprong is van ouds, van de dagen der eeuwigheid.'

De ark

Bij de titel werd al een tekst uit Ps.132 geciteerd; het hele vers luidt: 'Zie, wij hebben van haar gehoord in Efrata, wij hebben haar gevonden in de velden van Jaär.' Het is de ark des verbonds die hier met 'haar' wordt aangeduid. Nadat de Filistijnen haar hadden buitgemaakt, was de ark die in Filistea allerlei ongeluk veroorzaakte weer naar Israël teruggebracht, maar gebleven te Kirjat-Jearim (zie 1Sam.6). Veel later werd die ark van daar opgehaald. Dat geschiedde in twee etappes: eerst tot het huis van de Gatiet Obededom, nadat Uzza gestorven was omdat hij zijn hand naar de ark had uitgestrekt, terwijl hem dat niet toekwam (1Kron.13:13). Vervolgens drie maanden later naar Jeruzalem met allerlei vreugdebetoon. David, gekleed in een linnen lijfrok en huppelend voor de ark uit, afgedaan hebbend de tekenen van zijn koninklijke waardigheid, is hier het beeld van Christus, Die Zich ontle-

digde en mens werd. We komen er dadelijk nog op terug.

Rechte godsdienst

In het Boek voor onze Tijd lezen we: 'De tabernakel is volgens Hebr.8:2; 9:11 het beeld van de ware christelijke godsdienst, zoals hij in de apostolische tijd bestond, en dus van de in deze zevende tijd weer opgerichte Apostolische Kerk, waarin God zelf woont en spreekt evenals in de tabernakel, en waarin ook de ark was, het beeld van de rechte christelijke eredienst, omdat deze:

-overtrokken was met goud, het beeld van de waarheid;

-bevatte: het manna, het brood dat van de hemel gedaald is (Jh. 6:31-58), of het zuivere woord van de Heer;

en de tafels van de getuigenis, beschreven met de vinger Gods (Ex.32:16; 34:1), of levende stenen (1Pt.2:5), beschreven niet met inkt, maar door de Geest van de levende God (2Kor.3:2,3), en dus de apostolische christenen, ver-

zegeld met de Heilige Geest, en levende getuigen van de waarheid van de Apostolische Kerk;

-plus de bloeiende staf van Aäron, het beeld van het rechte priesterschap, zoals het in Christus geplant staat (Hbr.9:4; Nm.17; 18; Jh.15:4-8);

-en dat God zelf uit en door de ark tot Zijn volk sprak.'

Onder ons

We weten dat onze eredienst samengesteld is zoals de tabernakeldienst, waar we van het brandofferaltair, belijdenis en schuldvergeving, naar het Heilige gaan met o.a. de dienst aan het reukofferaltair, de aanbeddende dienst. We richten ons in Naam van de Zoon tot God de Vader in de hemel, het beeld van het Heilige der Heiligen, alwaar de ark stond. De tabernakel is de plaats waar God onder de Israëlieten wilde wonen: 'zij zullen Mij een heiligdom maken, en Ik zal in hun midden wonen' (Ex.25:8). Toen de Heer Jezus in Bethlehem geboren

werd, vervulde God in hogere zin de belofte van het wonen onder het godsvolk. Er staat letterlijk in Jh.1:14: 'Het Woord is vlees geworden en het heeft onder ons *getabernakeld* (gewoond) en wij hebben zijn heerlijkheid aanschouwd, een heerlijkheid als van de Eniggeborene des Vaders, vol van genade en waarheid.' Eenmaal zal dit voor het mensdom dat bevonden wordt in het boek des levens te staan definitief worden, zoals we vernemen in Op.21:3, waar weer hetzelfde woord gebruikt wordt: 'ik hoorde een luide stem van de troon zeggen: Zie, de tent van God is bij de mensen en Hij zal bij hen wonen (tabernakelen), en zij zullen zijn volken zijn en God zelf zal bij hen zijn.' Dat is alleen maar mogelijk omdat Christus voor ons de verzoening heeft aangebracht: 'Christus, opgetreden als hogepriester der goederen, die gekomen zijn, is door de grotere en meer volmaakte tabernakel, niet met handen gemaakt, dat is, niet van deze schepping, en dat niet met het bloed van bokken en kalveren, maar met zijn eigen bloed eens voor altijd binnengegaan in het heiligdom, waardoor Hij een eeuwige verlossing verwierf' (Hbr.9:11,12).

Toepassing

Efrat betekent, zoals we hebben gezien, zowel ashoop als plaats der vruchtbaarheid. Vanuit Efrata hoorde men van de ark. Geestelijk kunnen we dit verklaren dat we van een plaats van rouw (waarvan as het symbool is), de wereld waarin de dood heerst, horen van Gods

oneindige liefde, die Zijn Zoon voor ons tot vlees deed worden. Dat betekent dat Efrata ook een plaats van vruchtbaarheid werd. Hier is de Zone Gods geboren en mochten de herders in Efrata's velden een hemelse legermacht die aankondiging horen doen. Christus is de eeuwige Zaaier die door Zijn leven en sterven het zaad strooide in harten van mensen die niet alleen honderdvoudige vrucht gaven (Lc.8:8), maar ook de vrucht vormen van Zijn werk.

De tekst in Ps.132 vervolgt met: 'Laten wij zijn woning binnegaan, laten wij ons nederbuigen voor zijn voetbank.' Dat is nu precies wat wij met het kerstfeest mogen doen, waar we gedenken dat onze Heer vlees werd. Het is het feest van het licht dat op de aarde werd gezonden en dat voor altijd zal bestaan, zoals de Psalm ook eindigt: 'Ik zal voor mijn gezalfde een lamp bereiden; zijn vijanden zal Ik met schaamte bekleden, maar op hem zal zijn kroon blinken (zie voor lamp: 1Kn.11,36; 15,4 en 2Sm.21,17). Christus is Degene die een eeuwig verbond heeft opgericht (Hbr.13:20), waarvan wij mogen getuigen dat Hij te komen staat, zoals voorzegt in Op.11:15: 'De zevende engel blies de bazuin (= de evangelieverkondiging in ons tijdvak) en luide stemmen klonken in de (kerk)hemel, zeggende: Het koningschap over de wereld is gekomen aan onze Here en aan zijn Gezalfde, en Hij zal als koning heersen tot in alle eeuwigheden.' Here, kom!

A.W. Berkhof

In 1981 vierde ik voor het eerst oud en nieuw bij mijn toenmalige vriendinnetje (mijn huidige vrouw). Ik was op dat moment niet heel erg bezig met het geloof in Jezus Christus, laat staan met het apostolisch-profetisch getuigenis naar de Schriften. De familie van mijn vriendinnetje echter wel. Zij hingen al generaties het apostolisch geloof aan. Er waren zelfs generaties van geroepen dienaren in de familie.

Een oud gebruik

Zo gebeurde er iets vlak voor de jaarwisseling dat grote indruk op mij maakte. Om kwart voor twaalf gingen de aanwezigen in gebed. De vader van de familie ging voor in dat gebed en dankte de Heer voor zijn bewarende zorg in het afgelopen jaar. Er werd gedankt voor ontvangen zegeningen en er werd gedankt voor kracht en ondersteuning in moeilijke of verdrietige momenten. Vervolgens bad de vader van de familie om kracht en ondersteuning voor de familieleden en de gemeente in het nieuwe jaar. En niet te vergeten werd er vurig gebeden om de wederkomst van Christus. Er werd gebeden voor de spoedige wederkomst van de Here Jezus Christus in heerlijkheid, liefst in het komende jaar.

Nadat het gebed met een amen besloten werd, deed ik mijn ogen open. Maar het gebeuren was

nog niet ten einde. De opa van de familie spreidde zijn armen en sprak de hogepriesterlijke zegen uit naar Numeri 6:24-26: 'De HERE zegene u en behoede u; de HERE doe zijn aangezicht over u lichten en zij u genadig; de HERE verheffe zijn aangezicht over u en geve u vrede.' Nu moet u weten dat deze opa een door de Heilige Geest geroepen dienaar was. Hij was daarmee gerechtigd om deze hogepriesterlijke zegen namens de Heer uit te delen. De zegen van de Heer daalde neer op de aanwezigen en ook op mij, een jongeling in het geloof.

Het moment van gebed vlak voor de jaarovergang heeft altijd grote indruk op mij gemaakt tot op de dag van vandaag. De mogelijkheid en vrijheid om in het gebed tot de Heer te naderen is een groot geschenk, dat de Heer aan ons, de gelovigen, gegeven heeft. Oud en nieuw is het moment om stil te staan bij hetgeen de Heer in ons leven gewerkt heeft in het achter ons liggende jaar. We worden in de rust van het gebed bepaald bij onze afhankelijkheid van de Heer. We worden daarnaast bepaald bij de trouw van de Heer aan ons, Zijn kinderen.

Overgang van oude naar de nieuwe mens

In de Bijbel wordt veel gewezen naar het oude en het nieuwe. Er wordt bijvoorbeeld gesproken

over het oude en nieuwe leven. Er wordt gesproken over de oude en nieuwe mens. In zijn brief aan de gemeente te Efeze wijdt Paulus zelfs een half hoofdstuk aan de oude en de nieuwe mens. Ook hier betreft het een overgang, nu niet van het ene jaar naar het volgende. Het betreft in dit geval een veel omvattender overgang. De overgang van de oude naar de nieuwe mens is de overgang van een leven zonder God naar een leven met God. In Ef.4:24 noemt Paulus dit leven met God: 'het aandoen van de nieuwe mens'. Is dit aandoen van de nieuwe mens dan wel zonnig? Nee eigenlijk niet. In Kol.3:10 verwijst diezelfde Paulus, als hij over de nieuwe mens spreekt, naar het begin van de Schepping. Hij verwijst naar Gn.1:26 'En God zeide: Laat Ons mensen maken naar ons beeld, als onze gelijkenis.' Deze ons bekende woorden van de HERE God komen terug in Kol.3:10 'en de nieuwe (mens) aangedaan hebt, die vernieuwd wordt tot volle kennis naar het beeld van zijn Schepper.' Bij het worden van een nieuwe mens gaat het om een vernieuwing van wat eens was, de gelijkenis of het evenbeeld van onze Schepper, de HERE God. Oud en nieuw liggen soms erg dicht bij elkaar.

Een diepgeworteld verlangen

Ik verhaalde u al dat in het gebed vlak voor de jaarovergang vurig werd gebeden om de wederkomst van de Here Jezus Christus in heerlijkheid. Ik werd op die avond voor het eerst bekend gemaakt met dit diepgeworteld geloof en

verlangen. Dit geloof was van geslacht op geslacht doorgegeven en tot op de dag van vandaag bidden wij nog elke dag maar zeker op de oudejaarsavond voor de wederkomst van de Here Jezus naar Zijn belofte.

Ook in het verlangen naar de wederkomst van de Heer speelt het nieuwe een grote rol. In het nieuwe ligt namelijk een belofte opgesloten van eeuwige heerlijkheid en vreugde. Er wordt bijvoorbeeld gesproken over een nieuwe hemel en een nieuwe aarde. De Bijbel spreekt daarvan in Op.21:1. 'En ik zag een nieuwe

De hogepriesterlijke zegen (Hebreeuws)

hemel en een nieuwe aarde; want de eerste hemel, en de eerste aarde was voorbijgegaan, en de zee was niet meer.'

We hoeven maar naar de wereld om ons heen te kijken om tot de conclusie te komen dat de hedendaagse hemel en aarde (de huidige gevestigde orde in kerk en staat) tot chaos is vervallen. De volkeren zee is tot grote woestheid gekomen. De wereld en volken en natiën zijn in vuur en vlam. De macht van de antichrist is groeiende. We zien zijn verwoestende werk voor onze ogen tot vervulling komen.

In de belofte uit Op.21:1 lezen wij dat 'de zee niet meer was'. Hiermee bedoelt de Bijbel dat de boze harstochten verdwenen zullen zijn uit harten van de mensen: er is noch ongeloof meer noch zijn er geloofstwisten, omdat de satan gebonden is. Deze belofte wijst ons naar het Rijk der heerlijkheid, het duizendjarig vrederijk. Maar bad de vader van de familie in zijn eindejaarsgebed slechts voor deze wederkomst van Christus, wanneer Hij Zijn Rijk van vrede en gerechtigheid zal stichten op de aarde? Nee zeker niet. Natuurlijk

werd er gebeden om Gods erbarmen over het aardrijk. Maar het diepgewortelde verlangen en de bede richtte zich met name op de wederkomst van Christus voor de Zijnen, de bruidsgemeente in de eerste opstanding. Ons verlangen naar het nieuwe richt zich met name op het verlangen naar een onverderfelijk lichaam, want zo lezen wij in 1Kor.15:53: 'Want dit vergankelijke moet onvergankelijkheid aandoen en dit sterfelijke moet onsterfelijke aandoen.' Dan zullen wij overwinnaars zijn met Christus.

Het oude jaar is bijna ten einde en het nieuwe jaar is aanstaande. Laten wij zo het mogelijk is in een eindejaarsgebed tot de Heer gaan, Hem dankende, Hem biddende, Hem smekende met een groot verlangen. Het is een oud gebruik en goede gewoonte. Het zal de Heer aangenaam zijn en Hij zal ons rust en vrede schenken voor de ziel in een onrustige tijd. Het einde is nabij. Volhardt tot het einde. De Heer komt spoedig, Maranatha, Amen.

J.R. Misset

*Hogepriesterlijk gebed
in het Hebreeuws*

Inhoudsopgave 41ste jaargang

Artikel	Auteur	Nummer
Actie 'Red een kind'	A. Hobé	60 (voorjaar)
Basan	A.W. Berkhof	60 (voorjaar)
Berea	A.W. Berkhof	61 (zomer)
Blust de Geest niet uit	A. Hobé	61 (zomer)
De Engel des Heren	H. Kuipers	62 (najaar)
De wereld staat in brand...	R.C. Boekhout	60 (voorjaar)
Een tweede kans	H. van Dusschoten	62 (najaar)
Efrat(a)	A.W. Berkhof	63 (winter)
In de mensen een welbehagen	R.F. Bijster	60 (voorjaar)
Jaaroverzicht	redactioneel	60 (voorjaar)
Kerstfeest - Christusfeest	Th. Oudakker	63 (winter)
Lijden en leiden	F.A.J.M. Thesselaar	60 (voorjaar)
Oud en nieuw	J.R. Misset	63 (winter)
Over het koperen wasvat	A.W. Berkhof	61 (zomer)
Paarlen poorten	F. Brust	60 (voorjaar)
Spugen	H. Kuipers	61 (zomer)
Steun aan Benjamin (Congo)	J.R. Misset	61 (zomer)
Tussen Mispa en Sen	A.W. Berkhof	62 (najaar)
Verborgten ster (1)	R.C. Boekhout	61 (zomer)
Verborgten ster (2)	R.C. Boekhout	62 (najaar)
Vluchtelingen	H. Kuipers	63 (winter)
Vrede?	redactie	63 (winter)
Waakt dan, want gij weet noch de dag, noch het uur	R.C. Boekhout	63 (winter)
Wat een geloof	R.C. Boekhout	62 (najaar)
Zalig zijn de armen van geest	J. van de Akker	62 (najaar)
Zie de mens	A.W. Berkhof	60 (voorjaar)

kapel van de gemeente Amsterdam

De erediensten worden op zondag gehouden te:

Amersfoort	Banckertstraat 3	10 en 17 uur
Amsterdam	Burg. Röellstraat 199	10:30 en 17 uur
Arnhem	Uitzichtkerk, Zaslaan 22	10 en 17 uur
Enkhuizen	Zuiderhavendijk 25	10:30 en 17 uur
's-Gravenhage	Willemstraat 69	10 uur en (17 uur 2e en laatste zondag v.d. maand)
Groningen	Geulstraat 14	10 uur
Haarlem	Wilhelminastraat 21	10 en 17 uur
Utrecht	Herenweg 7	10 en 17 uur
Wageningen	Churchillweg 138, hoek Kolkakkerweg	10 en 16:30 uur
Zierikzee	Lutherse kerk Gat van West-Noord-Westen	10 uur tweemaal per maand
Hersteld Apostolische Zendingkerk		
Correspondentieadres: H.F. Rijnders, Hogerbeetsstraat 32, 2242 TR Wassenaar		